

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-311-8-47>

**STYLISTIC POSSIBILITIES OF LINE LETTER
(ON THE EXAMPLE OF INTERNET MEDIA TEXTS)**

**СТИЛІСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ РЯДКОВОЇ ЛІТЕРИ
(НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРНЕТ-ТЕКСТІВ ЗМІ)**

Koshman I. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Ukrainian Philology and Journalism
Volodymyr Dahl Eastern Ukrainian
National University
Kyiv, Ukraine*

Кошман І. М.

*кандидат філологічних наук,
доцентка,
доцентка кафедри української
філології та журналістики
Східноукраїнський національний
університет
імені Володимира Даля
м. Київ, Україна*

Прописна (велика) та рядкова (мала) літери не входять до переліку лінгвістичних об'єктів, до яких прикута увага дослідників. Це об'єкти далекої лінгвістичної периферії. Про них йдеться в мовних енциклопедіях, підручниках з сучасної мови. Якщо й виявляється інтерес до прописних і рядкових літер, то він виключно функціональний: вживання прописної та рядкової літери ретельно подається в збірках правил правопису. Причому й в цьому випадку використання прописної та рядкової літер не оцінюється як центральна орфографічна проблема.

Правила, що регламентують вживання прописної та рядкової літери, подаються за тематичним принципом – правопис власних імен людей, тварин, міфічних істот; географічних і адміністративно-територіальних назв; астрономічних назв; назв історичних епох і подій, календарних періодів і свят; релігійних назв тощо [2, с. 28–33; 3, с. 164–190; 4, с. 11–31].

Наукові розвідки щодо використання прописної та рядкової літери присвячуються головним чином проблемним орфографічним зонам. Наприклад, І. В. Нечаєва розглядає сегмент орфографічної нестабільності в області вживання прописної літери. В цей сегмент вона включає: формування норми щодо нових явищ; динамічні явища щодо

внормованих випадків; неповну застосовність кодифікованої норми до мовних явищ і узуальну корекцію норми, що діє де-юре [1, с. 449–450].

В сучасних інтернет-текстах ЗМІ України російською спостерігається тенденція до доволі послідовного порушення вживання прописної літери в випадках, що не входять до сегменту орфографічної нестабільності.

По-перше, рядкова літера вживається при згадуванні прізвища, імені й прізвища або прізвиська особи, що займає найвищу посаду в Російській Федерації: *В сообщении говорится, что президент Турции поблагодарил **путина** за его положительную позицию относительно продолжения Черноморской зерновой инициативы* (<https://fakty.ua>); *Согласно словам **путина**, поводом для такого шага стало заявление Великобритании о поставках Украине боеприпасов с обедненным ураном* (<https://ru.slovoidilo.ua>); *Заявления российского президента **владимира путина** о ядерном оружии в Беларуси приближает страну к дестабилизации* (<https://ru.slovoidilo.ua>); *Возможно кому-то покажется, что режим **пруттина** стоит мощно и крепко, поскольку у него около 2 миллионов силовиков, стоящих на охране режима* (<https://defence-line.org>).

У цих прикладах йдеться про конкретну особу, індивідуальний об'єкт, і норма зобов'язує позначати на письмі такі випадки прописною літерою [2, с. 28; 3, с. 167].

По-друге, рядкова літера використовується в різноманітних позначеннях країни – Російської Федерації: *Президент Турции Реджеп Тайип Эрдоган в телефонном разговоре призвал президента **россии** к скорейшему завершению войны в Украине* (<https://fakty.ua>); *В воскресенье, 26 марта, **россия** вывела в Черное море десяток кораблей* (<https://ru.slovoidilo.ua>); *Известно, что украинским военным удалось уничтожить на юге пункт наблюдения и инженерную технику бойцов **российской федерации*** (<https://ru.slovoidilo.ua>); *Вместо этого руководство **рф** решило сосредоточиться на обороне, чтобы попытаться сдержать контрнаступление ВСУ, вероятной целью которого станет перерезание сухопутного коридора в Крым, пишет Bloomberg со ссылкой на собственные источники* (<https://fakty.ua>); *Перед широкомасштабным вторжением **федерации** все же удалось запустить относительно небольшие, но все же – мощности по сжижению газа* (<https://defence-line.org>); *Есть и другой вариант, который вполне может произойти на просторах **страны матрешек**, когда там все начнет рушиться* (<https://defence-line.org>); *Ну и понятно, что как только срок действия ВНЖ выходит, а они остаются*

на территории Латвии, к ним будет применена процедура депортации, то есть они будут высланы в **страну лаптей и балалаек**, на свою исконную родину (<https://defence-line.org>).

По-третє, рядкова літера замінює прописну в назві столиці та деяких міст і територій Російської Федерації: *За последний год **москва** и Ереван резко и непропорционально увеличили товарооборот между странами* (<https://fakty.ua>); *Сегодня стали всплывать некоторые пикантные детали последствий визита Си Цзиньпина в **москву*** (<https://defence-line.org>); *Ранее в **ростове** горело здание фсб, а сейчас – склад с целлюлозной продукцией в **ростовской области*** (<https://fakty.ua>); *«Нет, мы никаких деяний не совершаем. Мы спасаем своих людей и страну, у которой следующий шаг – угроза НАТО по размещению вооружений практически на **красной площади**», – поделилась своими умозаключениями Вьяльбе в интервью информационному агентству «Р-Спорт»* (<https://fakty.ua>).

Наведені приклади демонструють навмисне порушення орфографічної норми. Правила щодо передачі на письмі географічних об'єктів – офіційних і неофіційних назв держав, назв міст і вулиць, адміністративно-територіальних назв – є безваріантними й потребують вибору прописної літери [2, с. 30–31; 3, с. 171–174].

По-четверте, рядкова літера вибирається в деяких назвах органів влади Російської Федерації та назвах посад: *В результате масштабной спецоперации в Харьковской и Донецкой областях СБУ нейтрализовала разветвленную агентурную сеть **фсб**, сообщили в спецслужбе* (<https://fakty.ua>); *«У **верховного главнокомандующего** российской федерацией должно быть право на любые действия по защите наших граждан в случае принятия международными структурами решений, противоречащих нормам Конституции россии», – добавил Володин* (<https://ru.slovoidilo.ua>); *Эксперты отмечают, что 24 марта заместитель председателя **совета безопасности россии** Дмитрий Медведев заявил, что в **геништабе** знают о подготовке украинского контрнаступления, поэтому готовят решения и меры реагирования на это* (<https://ru.slovoidilo.ua>); *Для этого **кремль** стремится дополнительно привлечь до 400 тысяч контрактников в этом году* (<https://fakty.ua>).

Орфографічні правила, що унормовують такі написання, вимагають вживання прописної літери [2, с. 32–33; 3, с. 182–185; 187].

По-п'яте, зустрічаються окремі випадки написань з рядкової літери власних назв, що позначають російські реалії: *Так, в момент, когда было сказано, что с **«москвой»** все в порядке, это нельзя было считать*

100% ложной информацией. В самом деле, крейсер не просто уже лежал на дне в относительно мелком месте... (<https://defence-line.org>).

В цьому випадку правило вимагає прописної літери в назві, що є індивідуальним позначенням корабля [2, с. 33; 3, с. 184].

Отже, сучасні інтернет-тексти ЗМІ російською демонструють відверте порушення діючих стабільних орфографічних норм, що унормовують написання власних назв, якими позначаються денотати в Російській Федерації. В цих власних назвах спостерігається міна прописної літери на рядкову. Наслідком свідомого порушення діючої стабільної орфографічної норми є комунікативно-прагматичні ефекти, що передають різко негативне відношення до денотатів, про які йде мова. Це різко негативне відношення може бути конкретизоване як – презирливе та зневажливе. Тобто рядкова літера стає в цих випадках елементом, що передає стилістичні значення. Для рядкової літери такі ефекти раніше взагалі не були притаманні.

Література:

1. Нечаева И. В. Употребление прописной графемы: аргументы и факторы. *Труды Института русского языка им. В. В. Виноградова*. Вып. 13. 2017. С. 449–459.

2. Правила русской орфографии и пунктуации. Москва : Учпедгиз, 1956. 175 с.

3. Правила русской орфографии и пунктуации. Полный академический справочник / под. Ред. В. В. Лопатина. Москва : Эксмо, 2007. 480 с.

4. Лопатин В. В., Нечаева И. В., Чельцова Л. К. Как правильно? С большой буквы или с маленькой? : орфографический словарь. Москва : Астрель ; АСТ, 2002. 400 с.